

מעדני אשר

גיליון ת"ב
(שנה ט')
פרשת בלק תשע"ב

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחת

אפשר לשמוע שיעורים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03-6171111
לאידיש 12-311 ללשון הקודש: 111-47

היכן המקור בתורה שאסור לצער בעלי חיים?

איתא בגמ' ב"מ ל"ב דלחד מאן דאמר יש איסור מן התורה לצער חיות, דצער בעלי חיים אסור מן התורה.

יש להקשות: היכן כתוב בתורה שאסור לצער חיות.

איכא כמה מקורות:

א. בפרשתן כ"ב ל"ב כתוב ויאמר אליו מלאך ה' על מה הכית את אתונך וגו', וכתב הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג פרק י"ז דמפסוק הנ"ל ילפינן דצער בעלי חיים מן התורה, כי זה הוא דרך השלימות לבלתי נלמד על דרך האכזרות ולא נזיק בלי תועלת האדם.

ובספר מעדני אשר פרשת בלק תשס"ו הקשיתי איך יכול להיות שהיה לו איסור משום צער בעלי חיים, הרי קימ"ל אה"ע סימן ה' ברמ"א דלצורך אדם ליכא איסור לצער בעלי חיים, וא"כ כאן שהכאה היה לצורך אדם שלא ילחץ את רגלו לקיר, א"כ מדוע היה אסור עי"ש כמה תרוצים נפלאים.

עוד הקשיתי שם: וכי נכרי מצוה על צער בעלי חיים הרי זה אינו מושבע מצוות, עי"ש כמה תרוצים נפלאים.

ב. ברש"י שבת קכח ע"ב ב' כתב דצער בעלי חיים דאורייתא ילפינן ממה שנאמר עזוב תעזוב עמו, ואיכא מאן דדריש בבא מציעא ל"ב ע"ב טעמא דקרא משום צער בעלי חיים.

ובשו"ת חתם סופר חלק ז' סימן י"ח הקשה על רש"י ולא מצאתי כן בבבא מציעא, אלא משמע שם דמעלמא ידעינן הא.

ג. למדוהו מהא דכתבה התורה דברים כ"ה א' לא תחסום שור בדישו, חזינן דהקפידה התורה שלא לצער בעלי חיים, כך כתב הראב"ד בשמ"ק ב"מ ל"ב ע"ב ד"ה תדע, וכן במאירי ב"מ ל"ב וכן במושב זקנים לבעלי התוס' דברים כ"ה.

יש להקשות: להניי שיטות דסוברים דצער בעלי חיים דרבנן, מדוע לא ילפינן מלא תחסום דיש איסור מן התורה לצער בעלי חיים, כך מקשה הראב"ד בשיטה מקובצת ב"מ ל"ב ע"ב.

ומתוך הרמב"ד: דמאן דסבירא ליה צער בעלי חיים מדרבנן, סבירא ליה דהטעם שאסרה התורה לחסום שור בדישו, זה בגלל הדואיל ומהנה יהנה ולא משום צער.

ובשו"ת חתם סופר חו"מ סימן קפ"ה כתב דבחסימה אף דלא שייך צער בעלי חיים, דהרי לצורך האדם ליכא איסור צער בעלי חיים, מ"מ אסרה התורה.

ד. יש שכתב דהויה הלכה למשה מסיני, כך כתב שיטה מקובצת ב"מ ל"ב ע"ב.

ה. כיון דכתיב תהילים קמ"ה ט' ורחמינו על כל מעשיו, מכאן ילפינן דצער בעלי חיים דאורייתא, כך כתב בחתם סופר ב"מ ל"ב.

האם מותר לצער בעלי חיים לצורך הרווחת ממון?

קימ"ל אה"ע סימן ה' כל דבר הצריך לרפואה או לשאר דברים, לית ביה משום איסור צער בעלי חיים.

יש לחקור האם רק לצורך האדם מותר לעבור על צער בעלי חיים או דילמא גם לצורך הרווחת ממון נמי מותר לצער בעלי חיים.

הנה בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ע"א דן בשאלה הנ"ל.

ומביא ראיה: מהא דאיתא במשנה ע"ז י"ג ע"ב אסור למכור לנכרי תרנגול לבן, אבל אם מוכרו בין שאר תרנגולים מותר, ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את אצבעו, הרי שמותר לקטוע לבע"ח שהוא צער גדול משום ריוח, חזינן דאף לצורך הרווחת ממון מותר.

וכן מבואר שם בגמ' ל' ע"ב דמותר ליתן לחתול דידיה משקים מגולים אע"פ שמכחישינן אותו.

ובשו"ת בנין ציון סימן ק"ח דחה ראיות זו: דאפשר דס"ל כרבי יוסי הגלילי דצער בעה"ח דרבנן, אבל למ"ד דאורייתא לא הותר והאריך בזה שיש להחמיר.

ובחתם סופר ב"מ ל"ב ע"ב כתב צער בעלי חיים דאורייתא, נראה מדכתיב ורחמינו על כל מעשיו, מיהו היינו מה שאינו לצורך האדם או לכבודו וממונו דהרי כתיב ורדו בדגת מים, והרי טוענים על הבהמות ורדים במקל, חזינן דסבירא ליה דאף לצורך ממון מותר לצער בעלי חיים.

ובספר אוצר הפוסקים אה"ע סוף סימן ה' מביא בשם ספר אמרי שפר להגאון ר' א' קלאצקין, שכוונת הרמ"א להתיר דוקא במקום הכרח דומה לרפואה שהוא ענין הכרחי, אבל בשביל תועלת ממון לא.

ומביא ראיה: מהא דאיתא בגמ' ב"ב כ' א' דאבר המדולדל של בהמה ממעט בחלון שלא יהא לזה שיעור לגבי טומאה, ומקשה בגמ' מדוע לא חשיבנן דפסיק ושדי ליה לכלבים, ומתוך הגמ' כיון דאית ביה צער בעלי חיים לא עביד, חזינן דלא מתירים איסור של צער בעלי חיים מפני הצורך להאכיל לכלבים שמזונותיהם עליו.

ובשו"ת חלקת יעקב חושן משפט סימן ל"ד דחה את דבריו: ולפע"ד אין דבריו נראין, דהא מהאי דשבת ק"י הרוצה שיסרס תרנגול יטול כרבלתו, שציינן הגר"א, משמע דמותר אף רק בשביל תועלת ממון, ובטור"ז באע"ז ה' ס"ק י"א, דמשום אכזריות לא יטול כרבלתו וה"נ האי דפסיק שדי' ל' לכלבים ג"כ הכוונה דאית ב' צערא לא עביד משום אכזריות, והלשון כן משמע דלא אמר "דאסור" משום צעב"ח, רק כיון דאית ביה צעב"ח "לא עביד", והכוונה, משום אכזריות וכהאי דכרבלתו.

גליון זה נודב

לרגל יומא דהיילולא רבה

של ה"אור החיים" הק' ז"ע ועכ"מ

החל בט"ו תמוז ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו החפץ בעילום שמו שליט"א

יהא רעוא שזכותו הגדולה של בעל ההיילולא

תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

נ"ה נספת אדם

נ"ה נספת אדם

מדוע זקן ואינו לפי כבודו פטור מלפרוק בהמה

הרי צער בעלי חיים דאורייתא?

קימ"ל חושן משפט סימן רע"ב ס"ק א' מי שפגע בחבירו בדרך ובהמתו רובצת תחת משאה, בין שהיה עליה משה הראוי לה בין שהיה עליה יותר ממשאה, הרי זה מצוה לפרוק מעליה שנאמר עזוב תעזוב עמו שמות כ"ג ה'.

ואם היה זקן שאין דרכו לפרוק ולטעון, הואיל ואינה לפי כבודו, פטור, זה הכלל, כל שאילו היתה שלו היה פורק וטוען, הרי זה חייב לטעון ולפרוק בשל חבירו.

יש להקשות: כיון דצער בעלי חיים דאורייתא, מדוע זקן ואינה לפי כבודו אינו פורק, הרי מבטל מצוה דאורייתא ומנלן להתיר, כך מקשה בחידושי הרמב"ן בבא מציעא ל"ג ע"מ א', וכן הר"ן שם, וכן בנמוקי יוסף, וכן בשיטה מקובצת שם.

ובשו"ת הרדב"ז חלק ה' סימן קס"ח מובא בשיטה מקובצת ב"מ ל"ג ע"א **תמה על קושיית הראשונים:** עיקר השאלה אין לה מקום, דמאי שנא אבידה מפריקה, וכי היכי דגבי אבידה זקן ואינה לפי כבודו פטור דילפינן בגמ' ב"מ ל' ע"ב מפסוק **"והתעלמת"** פעמים שאתה מתעלם כגון זקן ואינה לפי כבודו, פריקה נמי פטור, א"כ מאי קשיא ליה מדוע זקן ואינה לפי כבודו פטור מפריקה, וכי תימא דגזרת הכתוב באבידה דכתיב והתעלמת פעמים שאתה מתעלם, מ"מ נילף מינה במה מצינו.

ומתוך הרדב"ז: דלא יליפינן פריקה מאבידה, משום דאבידה ליכא צערא דבהמה ומשום הכי זקן פטור, אבל פריקה דאיכא נמי צערא דידה אימר אפילו זקן ואינה לפי כבודו חייב, וזו היא קושיית הראשונים.

איכא כמה תרוצים:

א. איכא למימר עשה דכבוד תורה עדיף, כמו דאמרינן בגמ' שבועות ל' ע"ב לגבי שאר עשה דעשה דכבוד התורה עדיף, א"כ ה"ה הכא עשה דכבוד התורה עדיף מהעשה של פריקה, כך תירץ בחידושי הרמב"ן בבא מציעא ל"ג ע"מ א'.

אבל הר"ן **דחה תרוץ זה:** דהרי קימ"ל דזקן שפטור מפריקה לאו דווקא זקן שקנה חכמה דה"ה לאדם מכובד אינו צריך לפרוק כמו דאמרינן בגמ' כל שבשלו פורק וטוען בשל חבירו נמי וכדעת הרמב"ם פרק י"א מהלכות גזילה ואבידה א"כ זה אינו תלוי בתורה כלל.

ובשו"ת הרדב"ז חלק ה' סימן קס"ח **מיישב את דברי הרמב"ן:** וז"ל אני אומר שלא היתה כונת הרב ז"ל במה שאמר דעשה דכבוד תורה עדיף דוקא בזקן שקנה חכמה, אלא אפילו זקן מכובד ומשום דגדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה, כ"ש שידחה צער בעלי חיים אפי' שהוא מן התורה שהרי אין בו לאו ולא עשה, יש להעיר מלעיל שהבאתי מהרבה פוסקים שיש בזה איסור.

ב. כיון דצער בעלי חיים הותר לתשמישן של בני אדם כל שכן לכבודם בשב ואל תעשה, דגדול כבוד הבריות, לכן זקן ואינה לפי כבודו פטור מפריקה, כך תירץ הר"ן ב"מ ל"ג ע"א וכן בשיטה מקובצת שם.

ג. גבי פריקה נמי כתיב וחדלת פעמים שאתה חודל הא כיצד זקן ואינה לפי כבודו, ואם תאמר הא איצטרך וחדלת להא דתניא בגמ' ב"מ ל"ב ע"ב בהמת עכו"ם ומשוי של ישראל וחדלת, לא קשיא דהא מוקמינן לה כר' יוסי הגלילי דאמר צער בעלי חיים לאו דאורייתא, אבל לרבנן דסבירא ליה צער בעלי חיים דאורייתא בהמת עכו"ם ומשוי של ישראל חייב לפרוק א"כ וחדלת למה לי, אלא לאשמעינן דזקן ואינה לפי כבוד פעמים שהוא חודל, א"כ יש לזה מקור בתורה שפטור, כך תירץ בשו"ת הרדב"ז חלק ה' סימן קס"ח.

האם מי שלומד תורה כל ימיו שלא לשמה נמי מקבל שכר על זה?

הנה איתא בגמ' נזיר כ"ג ע"ב, סנהדרין ק"ה ע"ב וכן בהוריות ל"ג ע"ב אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה, אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה, בא לשמה, שבשכר ארבעים ושתיים קרבנות שהקריב בלך זכה ויצאה ממנו רות, בעניין איך כתבו התוס' ברכות י"ז ע"א תענית ז' ע"א, סוטה כ"ב ע"ב שאסור ללמוד תורה לקנטור, הרי כל מה דהקריב בלך קרבנות היה לקנטור כדי שבלעם יחא יכול לקלל את ישראל, כך מקשה המחש"א בהוריות י' ע"ב, וכן בהנחות רא"מ הורבץ נזיר כ"ג ע"ב, וכן בבאר משה על מסכת נזיר כ"ג ע"ב, וכן בשפת אמת נזיר כ"ג ע"ב, עיין בספר מעניו אשר פרשת בלק תשס"ז.

יש להקשות: איך אמרינן בגמ' שמוטר ללמוד שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, דמשמע מזה דאם לא יבא למדריגת לשמה אסור ללמוד שלא לשמה, הרי ילפינן את זה מבלק והוא כל ימיו לא עשה מצוה לשמה, כך מקשה האור החיים הקדוש בספרו חפץ ה' הוריות י' ע"ב, וכן ברש"ת משיב דבר חלק א' סימן מ"ד.

ומתוך: רגיל העולם לפרש שבסוף ילמוד לשמה, ולפי זה הפירוש אם כל למודו יהיה שלא לשמה אינו עולה לרצון, אבל בגמ' למדנו ביאור אחר דהכי איתא בגמ' א"ר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר ארבעים ושתיים קרבנות שהקריב בלך זכה ויצאה ממנו רות הרי למדנו פירוש בא לשמה שהוא זוכה שיצא ממנו דור שיעשה לשמה, כך תירץ האור החיים הקדוש בספרו חפץ ה' הוריות י' ע"ב, וכן ברש"ת משיב דבר חלק א' סימן מ"ד.

ובדברי שאול מגילה י"ח ע"א כתב שמי שלמד כל ימיו שלא לשמה אינו מקיים המצוה.

ובנפש החיים כתב שאפילו למד כל ימיו שלא לשנה נמי קיים המצוה.

תורה שלא לשמה האם מציל מעבירות?

איתא בגמ' סוטה כ"א ע"א שהתורה מגנא ומצלא.

וכן איתא בגמ' סוכה נ"ב וכן בקידושין ל' עמוד ב' בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין.

ובמסילת ישרים פרק ה' **כתב דבר נפלא על דברי גמ' הנ"ל:** בדרך משל באדם שילך לרופא ויתן לו תרופה למחלתו, אם יקח תרופה אחרת ממה שציווה לו הרופא לא יתרפא לעולם ממחלתו, הנמשל הקב"ה נתן לנו תרופה ליצר הרע התורה, ומי שיקח תרופות אחרות נגד היצר הרע לא יתרפא לעולם.

יש לחקור הלומד תורה שלא לשמה שמקבל שכר על זה האם נמי מציל אותו מעבירות או דילמא רק תורה לשמה יש לה כח להציל מעבירות אבל תורה שלא לשמה אינה מציל אותו מעבירות.

הנה האור החיים הקדוש פרשת בחקותי כ"ז י"ד על הפסוק **"ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצוות האלה"** כתב וז"ל על פי מה שפירשתי בפסוק אם בחקותי תלכו וגו' באחד מן הדרכים שיכוון לומר שעל ידי עסק התורה יהיה בטוח מיצורו, כי התורה מגנא ומצלא סוטה כ"א לזה אמר בכפל התנאי ואם לא תשמעו לי, פירוש לי לשמי, שהגם שילמדו התורה, אם לא יהיה הלימוד לשמו יתברך, ולא יעשו את כל המצוות האלה, פירוש אין מציל מיד יצר הרע, ויבואו לידכם עבירות, שאין מציל מהיצר אלא תורה לשמה.

וכן בפרשת שלח כתב האור החיים הקדוש דלכן לא הגינה התורה לדואג ואחיתופל, ע"פ מה שאמרנו בגמ' חגיגה ט"ז ב' במתניתא תנא דואג ואחיתופל טינא היתה בלבם, פירוש שתורתם היתה שלא לשמה ובכהאי גוונה אינו מגין או משום שהיו בעלי עבירות קודם שעסקו בתורה, שבכגון זה אין תורה מצילתם מיצר הרע, ובישמח משה פרשת שלח שהעיר בסתירה באור החיים שבריש דבריו שם ע"ש משמע שאף שלא לשמה מגין.

מי שנזהר שלא להכניס עין הרע על חבירו

האם זה שומר עליו שלא יזק בעין הרע?

בפרשתן במדבר כ"ד ב' וישא בלעם את עיניו.

וברש"י ביקש להכניס נהם עין הרע, ובחזון איש ליקוטים חו"מ סימן כ"א דן איך יכולה עין הרע להזיק הא נגזר לאדם כמה שיחיה, וכן בפתח עינים ב"מ ק"ז ע"ב.

ובכלי יקר בפרשתן כתב דבר נפלא: על הפסוק מה טובו אוהליך יעקב, ראה שאין פתחיהן מכוונין זה כנגד זה, שלא יסתכל שום אחד באוהל חבירו ולא יזיקו בעין הרע, אמר איך אפשר שיקבלו נזק מן עין הרע, כי הוא דבר שהם עצמם נזהרים מזה ואדרבא כנחלים נטיו, יאמר שאוהלי יעקב ומשכנותיו נמשלו לנחלים הממסים את הדגים לבל תשלוט בהם עין הרע, כך האוהלים אשר בהם יושבים ועוסקים בתורה מצילין מן העין כי לא שלטא עינא בישא ביושבי אוהלים שאינן נראין בראש כל חוצות, ומכל מקום תורתן מכרזת עליהם ברחובות תתן קולה ויפוצו מעיינותיו חוצה ברחובות פלגי מים לכך נאמר כנחלים נטיו כאוהלים נטע ה' כי האוהלים והנחלים משפט אחד להם.

וכן בתורת חיים סנהדרין ק"ה ע"מ ב' כתב היינו דכתיב וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים, דכיון שראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו שאין פתחיהן מכוונין זה כנגד זה כדי שלא יהיה ביניהם לא קנאה ולא שנאה לכך עלה בלבו שלא יקללם בדמקום שלום אין מדת הדין שולטת אפילו אם ח"ו עובדים עכו"ם כמ"ש חבור עצבים אפרים הנח לו.

האם מותר ללחוש עין עין הרע בשבת?

הנה איתא בראב"ה ח"א מסכת שבת סימן ר"ב מכאן נראה לי שמותר ללחוש על דבר עין הרע בשבת, וגם למדוד החגור למי שחש בראשו, דמתעסק בעלמא הוא, כדתינא בגמ' שבת קנ"ז ומודדים את המקוה, ובגמרא אמרינן עולא איקלע לבי ריש גלותא חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב באוונא דמיא וקא משח ליה, אמר ליה אימר דאמרי מדידה דמצוה, דרשות מי אמרי, אמר ליה מתעסק בעלמא אנא.

ובספר הכלבו סימן ל"א מביא שכתב הר"מ שמותר ללחוש לחש עין הרע בשבת, ורבינו יהודה אוסר.

וכן בשו"ת שבת הלוי חלק ב' סימן ר"ו ד"ה ובענין מדידות נשאל בענין מדידות כפות מים לצורך בטול עין הרע בשבת אם מותר.

ומסיק: בענין לחש על עין הרע עצמו בשבת מבואר בירושלמי פ"ד דשבת ה"ג לוחשין על העין, ובתשובת מהר"ם מרוטנברג סי' נ"ה איכא ב' פירושים לזה האחד לחולי העין, אמנם שוב דחה בשם רבינו יחיאל דלוחשין על העין היינו עין הרע דסכנה גדולה היא משום שהתלמוד הביא ענינים הרבה משום עה"ר יע"ש בתשובת מהר"ם בר ברוך בפנים, עכ"פ משום עה"ר יש מקום להתיר יותר מחולה שאין בו סכנה, ופשיטא דמדידה הנ"ל כמדידה דמצוה, למי שמקובל לו סגולה הנ"ל כסגולה בדוקה, ועיין בטור י"ד סי' קע"ט כ' מי שנשכו נחש וכו' מותר ללחוש עליו בשבת, וכתב הרמב"ם אע"פ שאין הדבר מועיל כלום הואיל ומסוכן הוא התירו כדי שלא תטרוף דעתו וע"ש בד"מ.

מדוע עשה הקב"ה נס זה של פתיחת האתון מה צורך היה בזה? בפרשתן כ"ב כ"ח ויפתח ה' את פי האתון ותאמר בבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים.

יש להקשות: מה תועלת היה בפתיחת פי האסון, ומדוע עשה הקב"ה נס זה לחנם, כך מקשה ברבינו בחיי בפרשתן, וכן הספורנו בפרשתן, וכן בכלי יקר בפרשתן, וכן במשך חכמה בפרשתן, וכן בנחל קדומים בפרשתן.

איכא כמה תרוצים:

א. נראה שגם זה צורך שעה היה, להראות לו כי הוא דומה לחמור זה שאין מטבעו לדבר ולכבודו של ישראל לבד פתח ה' את פיו, כך בלעם רק לפי שעה פתח ה' את פיו בנבואה לכבודו של ישראל ושלא יאמרו האומות אילו היה לנו נביאים חזרנו למוטב, כך תירץ בכלי יקר בפרשתן.

ב. כל זה היה כדי שיתעורר בלעם לשוב בתשובה בזכרו כי מה' מענה לשון גם לבלתי מוכן כל שכן שיוכל להסירו מן המוכן כרצונו וכל זה כדי שלא יאבד איש כמוהו, כך תירץ בספורנו במדבר פרק כ"ב.

ג. ע"ד הפשט דבור האתון נס גדול וחושן מדרך הטבע והיה זה לכבוד ישראל, כי הקב"ה הפליא לעשות ורצה לשנות סדרי בראשית בדבור הבהמה לומר שאפילו הבהמה תכיר ותדע שאין השליחות הזה ראוי להעשות, והנה זה כאדם שאומר להרים שיכסוהו ולגבעות שיפלו עליו, ואין צריך לומר המין האנושי שהוא משכיל, כי אפילו הבהמה שאין לה שכל תשכיל שאין ראוי להסכים בקללת עם כי ברוך הוא, כך כתב ברבינו בחיי במדבר פרק כ"ב.

ד. פתח פי האתון לפי שיותר דבר גדול הוא לבנות הבית מלסתר, וכיון שהש"ת פותח פי האתון כל שכן שיאלם פי בלעם לפי שימנע מלקללם, כך כתב החיד"א בספרו נחל קדומים בפרשתן, וע"ש שכתב עוד חמשה תרוצים, וכן בתולדות יצחק במדבר פרק כ"ב.

משיב כהלכה

מדרו זה נודב תש"ך ע"י ידידי הרב מרדכי וסקניו הגר שליט"א בחקליון

1. איך יתכן תינוק לאחר שלוש יום והוא עדיין נפל.
2. איך יתכן שאדם לא שמר את ממונו שלו כראוי, וממונו נגנב ואדם אחר ושהוא לא הגנב? יהיה חייב לשלם לו את ממונו.
3. איך יתכן אשה גרושה האסורה לכהן ואח"כ חזרה להיות מותרת לכהן.
4. איך יתכן מי שנושא את הטומאה ובכל אופן הוא טהור, אבל אחר הנוגע בזה יטמא.
5. "ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח". כ"ג ב' מבואר דבלעם היה מקריב עם בלק את הקרבנות, וצ"ע דאיתא בסנהדרין ק"ה א"ר יוחנן בלעם חיגר ברגלו אחת, וא"כ הרי הוא בעל מום, ועי' במדרש רבה פ' נח דלכך לא הקריב נח בעצמו הקרבנות דהוה דינו כבעל מום שפסול לעבודה כמ"ש חז"ל דהכישו ארי, ומבואר א"כ דגם אצל קרבנות של בני נח יש פסול בעל מום, ולכאורה נתחדש דאפי' לבע"מ שאינו מחוסר אבר אסור דהא נח לא היה מחוסר אבר רק צולע על ירכו, וא"כ איך בלעם השתתף בהקרבה והא נעשה בעל מום.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תיערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יידבקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-555861 או במייל meir.s1000@gmail.com ולברורים ופרטים נוספים בטלפון 057-3154010 נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמו"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות ענו. אנו חוזרים ומבקשים, השולחים בכתיב יד, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס.

מכתבים למערכת

מדוע מת אינו מותר בהנאה לאחר שקברו אותו דברי נעשית מצוותו מפני שנעשית מצוותו
 מה שהקשטתם בשם שו"ת נודע ביהודה מדוע איתא בגמ' תמורה ל"ג ע"ב שמת אפרו אסור, דברי מת יש חיוב קבורה מן התורה דתניב כי קבור תקברו, א"כ מדוע אין אפרו מותר, דברי ברע שקברו נעשית מצוותו וקמ"ל כל דבר שנעשית מצוותו מותר, א"כ מדוע אין אפרו מותר, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג רבי פנחס מנחם דאוויד שליט"א ירושלים מח"ס דברי פנחס
 נראה לענ"ד דכאן לא שייך לומר כן, דאין הכי נמי אם היה המצוה הקבורה א"כ יש לומר דלאחר שנקבר היה צריך להיות האפר מותר, אבל באמת בקבורת המת אין המצוה המעשה הקבורה לקבור המת, אלא שם המצוה הוא שיהא קבור, והראיה מגמ' ביצה ר' ע"א דקוברין מת ביום טוב ע"י נכרים, ואם נאמר דבקבורה עצם המעשה היא מצוה, א"כ איך שייך לעשות ע"י עכו"ם אלא על כרחך שהמצוה היא שיהא קבור, וכן מפורש בקובץ שיעורים ביצה ס"א אות כ"ה. וא"כ אין לומר לאחר שקברוהו שנעשית מצוותו ויהא אפרו מותר שהמצוה היא שיהא קבור ולכן עדיין לא נעשית מצוותו.

הרה"ג ישראל הולצמן שליט"א אשדוד
 נראה לומר, שגדר הקבורה זה גניזה דהיינו איסור עולמית, וזה יסוד החילוק בין הטעון שריפה שדי בזה, לבין הטעון גניזה שאיסורו עולמית, ולכן גנונים אותו לנצח, ולא שייך כלל לומר שמשנגנו קצת היא מותר.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א רב ואב"ד קהל הסידים תל ציון
 נראה להעיר דא"כ למה לא קאמר בגמ' סנהדרין מ"ו ע"ב דאיבעיא לן אי קבורה משום בויגא או משום כפרה נפקא מינה וכו' ומדוע לא קאמר דנפק"מ דמטעם בויגא איכא אף לאחר שכבר קברו, משא"כ טעמא דכפרה.

הרה"ג משה יהואל הכהן ראטה שליט"א ירושלים
 נראה להעיר, כיון דקמ"ל כרבא פתהרין מ"ו ע"ב דהומנה לאו מילתא במת משום דילפינן מעבודה זרה ולא מעגלה ערופה, ועיין במראה פנים על ירושלמי ב"ק פרק א' דהביא את דברי התוס' בע"ז כ"ט ע"ב ד"ה איתא דלרבא הכל ילפינן מעבודה זרה ובשו"ת מהרשד"ם יור"ד סימן ר' כתב דאיסורי הנאה ממת ילפינן מעבודה זרה ולכן איסור ליהנות ממנו.

האם יש איסור או סכנה ללבוש מנעלים שהלך בו המת

מה שדנתם האם מנעליים שהיו למת בעת פטירתו מותר ללבוש או דילמא אסור, והבאתם מספר סידים דזה סכנה.

הרה"ג יואל אברהם מושקוביץ שליט"א ירושלים כולל אטמאר
 יש לעיין דבשו"ת אגרות משה יור"ד חלק ב' סימן קל"ג כתב דהאיסור ללבוש נעלים של מת זה רוקא כשלא ידוע סיבת מיתתו, אבל אם ידוע סיבת מיתתו אינה ממחלה מדבקת אין חשש, אבל בספר כורת הברית קנטרס נוספת מ"ד אות י"א כתב דאפילו מנעליו של נהרג אין ללבוש ע"י שטעמו.

הרה"ג יצחק קדמון שליט"א שעלבים
 יש לעיין דהג"ר חיים דוד הלוי זצ"ל רבה של ת"א ביאר בפספי עשה לך רב דבר זה בדרך פשוטה, דאם מת האדם מן הסתם היה חולה קודם לכן, ויש מקום לחשוש שהיה חולה במחלה מדבקת והחידקים נשארו על בגדיו ומנעליו, אלא שאת בגדיו ניתן לכבס, ואז לא יהיה בהם חשש הדבקה במחלה, אך נעליים שאין מכבסים אותם, נותר חשש הסכנה, עכ"ל ולפי' אולי הני מלי כשמת ממחלה, אך אדם שנהרג או מת בתאונה ח"ו, ליכא למחש.

האם יש איסור להניח מאכלים תחת המיטה שלא בשעת שינה

מה שדנתם האם יש איסור להניח מאכלים תחת המיטה שלא בשעת שינה.

הבה"ח שמואל פרוכטר נ"י ישיבת מאור עינים ארמזיטריקא
 יש לעיין את דברי הרמב"ם הלכות רועה ושמירת הנפש פרק י"ב הלכה ה' שכתב ולא יתן התבשיל תחת המטה אף על פי שהוא עוסק בסעודה שמא יפול בו דבר המזיק והוא אינו רואהו, אבל הראב"ד השיג דרק בעת שינה יש את האיסור ומטעם רוח רעה.

מי שיש לו חמש סלעים פחות פרוטה האם יכול לקיים מצות פדיון הבן

מה שדנתם בשם שו"ת פני מבין יור"ד סימן ר"ב במי שיש לו בן ורוצה לפדותו ורואה שחסר לו פרוטה האם יכול לפדות את הבן אע"פ שחסר לו פרוטה כיון שהכהן נמי עושה מצוה בפדיון הבן, וא"כ בעת שמקבל הכהן הפדיון נהנה בפרוטה, שהרי פטור מלתת צדקה לעני משום דעוסק במצוה פטור מן המצוה, ומסיק הפני מבין דלא מהני כיון שרק לאחר שיש מצוה פטור מפרוטה, אבל כאן שחסר עדיין כסף למצוה לא היא מצוה, ולויכא פטור מלתת צדקה לעני.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מוהיקו הדת
 נראה להעיר, דהא הכהן קיבל מהאב רק פחות מה' סלעים אבל האב לא נתן ה' סלעים, ויש דין דעל כסף לא שייך לומר לדודי שווא לי ורק על שזה כסף שייך לומר לדודי שווא לי, וכיון דהכהן לא קיבל ה' סלעים מהאב וקיבל רק פחות מה' סלעים לכן אין בניו פדוי.

איזה היתר יש לתלמידי חכמים לישון בלילה עם נעליים הרי איתא בגמ' שזה סכנה
 מה שהקשטתם בשם אחרונים על הא דכתב הבית יוסף אור"ח סימן ש"ו בשם ספר התרומה סימן רס"ז שמנעל של תלמידי חכמים שקושרין בחוץ רצועות מנעליהם ולומדים בלילות ואינם חולצים מנעליהם כי אם משבת לשבת אסור לקשר בשבת, דיש להקשות איך מותר לתלמידי חכמים לישון עם נעליים, הרי מבואר בגמ' יב"ט ע"ב אמר שמואל מי שרוצה לטעום טעם מיתה שישן עם הנעליים, א"כ איך מותר לתלמידי חכמים לישון עם נעליים, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרה"ג יחיאל משה דנציגר שליט"א מודיעין עילית
 נראה לתרץ, שהרי אמרו חז"ל ברי"ה י"ח שצדיקים במיתתן קרויים חיים, נמצא שהתלמידי חכמים האמתיים דהיינו הצדיקים אפילו במיתתן ממש קרויים חיים, כל שכן כשאינם מתים ממש שהם קרויים חיים ואפילו בשיתנם, לכן אין להם איסור לישון עם נעליים.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
 נראה לתרץ, שיתכן שרק אם הוא שוכב יש איסור לישון עם נעליים משום שאז הוא טועם טעם מיתה, שהרי קוברים עם כשדואר מושכב, אבל אם הוא יושב ומניח ראשו על ידיו כרי לישון לכאורה אינו אסור, והרבה בתלמידי חכמים שלומדים בלילות עושים כן.

הרב ישראל גולדברג שליט"א ירושלים
 יש לעיין דבספר אורח דוד ע"פ י"ח הביא בשם הגר"ד בהר"ן דהחמיר גם בשינא עראי.

איך יכול להיות שרק אחד מאלף אברכים נעשה מוראה הוראה דרי מבואר בגמ' יעזוב ולא מצאת אל תאמין

מה שהקשטתם בשם שו"ת כתב סופר אורח חיים סימן כ' שהקשה על הא דאמרין במדרש ויקרא רבה ב' א' על הפסוק קהלת ו' כ"ח "אדם אחד מאלף מצאתי" אלף נכנסים לבהמ"ד ואחד יוצא מהן להוראה, והדבר מתמיה על מה ולמה יצא רק אחד מני אלף להוראה, והא אמרו חז"ל מגילה ה' ע"ב יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, ותירץ באופן נפלא.

הרה"ג בן ציון מיללער שליט"א ירושלים
 נראה לתרץ, דמה שכתוב יגעתי ומצאת היינו שהגיעה יביאנו לידעת התורה, אבל להוראה אינו מוכרח שביאנו כמבואר שם בגמ' מגילה ה' ע"ב שלאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא שיעתא מן שמאי.

האם יש איסור להניח אוכל בכיס או תחת הכרית כשיושן בלילה

מה שכתבתם בשם הפוסקים דאין איסור להניח בלילה כשיושן אוכל תחת הכרית או בכיסים דרק תחת המיטה נפק בש"ע דיש רוח רעה בלילה.

הרה"ג יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עילית
 נראה לעיין ששאלתי פעם להג"ח קניבסקי שליט"א דאובל שמכניסים בתוך הפה האם נחשב כאוכל שישנו עליו והשיב לי שלא נאסר דבטל לגופו.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
 להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
 לבירורים בבל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב
 לרגל יומא דהילולא רבה
 של ה"אור החיים" הק' זי"ע ועב"א
 החל בט"ז תמוז ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצה ע"י ידידו
 הרה"ג ר' יעקב נסנצווייג שליט"א מונסי
 יהא רעוא שזכותו הגדולה של בעל
 ההילולא תגן עליו ועל בני ביתו ויוצי"ח
 להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

גליון זה נודב ע"י ידידו
 הגאון רבי פרץ טובי' בינדר שליט"א
 רב קהילת צאנז בית שמש
 לרגל שמחת הולדת בנו נ"י במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעלית בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידו
 הגאון רבי יואל דוד שפיגעל שליט"א
 רב קהילת נצה ישראל בית שמש
 לרגל שמחת נשואי בתו תחי' במז"ט
 עב"ג הבה"ח יעקב רוזנגרטן נ"י
 בו הרב שמעון שלום הכהן רוזנגרטן שליט"א
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעלית בכל אשר יפנה